

LUONNOS
16.8.2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja lakia yleisestä asumistuesta.

Esityksen mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, joka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa. Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausittaisista ja kuntaryhmittäin määräytyvistä enimmäisasumismenosta. Lisäksi tiettyjä kiinteiden asumislisien määriä esitetään tarkistettavaksi toteutuneen kustannuskehityksen perusteella. Asumislisän euromäärät esitetään sidottavaksi kansaneläkeindeksiin, jolloin niitä tarkistettaisiin jatkossa kustannuskehityksen perusteella vuosittain sen jälkeen, kun etuuksien indeksijäädytys on lakannut.

Esitys liittyy valtion vuoden 2025 täydentävään talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2025.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Nykytila.....	3
2.2 Nykytilan arviointi	5
3 Tavoitteet	9
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	9
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	9
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	9
4.2.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset.....	9
4.2.2 Vaikutukset opiskelijan toimeentuloon ja asemaan	12
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	18
4.2.4 Vaikutukset asumistukisiirtoa koskevan tutkimuksen pohjalta.....	18
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	19
6 Lausuntopalaute.....	20
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	21
7.1 Opintotukilaki	21
7.2 Laki yleisestä asumistuesta	22
8 Voimaantulo	24
9 Toimeenpano ja seuranta	24
10 Suhde muihin esityksiin.....	24
10.1 Suhde talousarvioesitykseen	24
10.2 Suhde muihin esityksiin	24
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	24
LAKIEHDOTUS	27
Laki opintotukilain muuttamisesta.....	27
Laki yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.....	29
LIITE	33
RINNAKKAISTEKSTI.....	33
Laki opintotukilain muuttamisesta.....	33
Laki yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.....	36

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan opiskelijoiden yleisen asumistuen rinnalle selvitetään ja kehitetään yhteisasumista suosiva ja taloudellisesti houkutteleva vaihtoehto. Hallitusohjelman mukaan opintotuen tavoitteena on mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu.

Hallituksen vuosille 2025-2028 laatiman julkisen talouden suunnitelman mukaan opiskelijat pautetaan yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.8.2025. Muutoksen arvioitu nettosäästö nousee vuoteen 2028 mennessä 57 miljoonaan euroon.

Opintotuesta säädetään opintotukilaissa (65/1994). Opintotuen tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintojen aikana maksettava opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja opintolainan valtiontakauksesta. Muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirtyivät 1.8.2017 yleisen asumistuen piiriin. Yleisen asumistuen tarkoituksena on alentaa pienituloisen ruokakunnan asumismenoja (laki yleisestä asumistuesta 938/2014).

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella ajalla xxxx. Lausuntopyyntö julkaistiin Lausuntopalvelu.fi -palvelussa ja lausuntopyyntö esitysluonnoksesta lähetettiin valtiovarainministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, oikeusministeriölle, Ahvenanmaan maakuntahallitukselle, Kansaneläkelaitokselle, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf: lle, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry:lle, Suomen Lukiolaisten Liitto ry:lle, Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry:lle, Suomen Opiskelija-Allianssi - OSKU ry:lle, Suomen Ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry:lle, Suomen Kansanopistoyhdistys ry:lle sekä Finanssiala ry:lle.

Hallituksen esityksen valmistelua koskevat asiakirjat löytyvät opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivulta:

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Opintotuki

Päätoimisen opiskelijan toimeentulo koostuu pääasiassa opintotuesta, yleisestä asumistuesta sekä opiskelijan omista tuloista. Opintotukilain mukainen opintotuki koostuu opintorahasta ja opintolainan valtiontakauksesta sekä eräissä tilanteissa myönnettävästä asumislisästä.

Opintotuen määrään vaikuttavat opiskelijan ikä, siviilisääty, asumismuoto sekä koulutusaste. Opintorahan perusmäärä voi olla täysi-ikäisellä itsenäisesti asuvalla opiskelijalla enintään 279,38 euroa kuukaudessa. Opintorahaa saavalla alle 18-vuotiaan lapsen huoltajalla on oikeus

opintorahan huoltajakorotukseen (141,63 €/kk), jolloin opintoraha on 421,01 euroa kuukaudessa.

Opintolainan valtiontakauksen määrä on kotimaassa opiskelevalla 850 euroa kuukaudessa ja ulkomailla opiskelevalla 1 000 euroa kuukaudessa. Itsenäisesti asuvan alle 18-vuotiaan opintorahan perusmäärä on 113,57 euroa kuukaudessa ja sitä voidaan korottaa vanhempien pienten tulojen perusteella. Tällöin se on enintään 279,38 euroa kuukaudessa, kun otetaan huomioon oppimateriaalilisä. Oppimateriaalilisää myönnetään vain pienituloisen perheen opiskelijalle, joka opiskelee muussa kuin maksuttomassa koulutuksessa. Alle 18-vuotiailla opintolainan valtiontakauksen määrä on 400 euroa kuukaudessa. Opintorahaa ei kuitenkaan myönnetä opiskelijalle, jonka elatusta varten maksetaan lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää taikka vastaavaa etuutta ulkomailta. Lapsilisän piirissä oleva itsenäisesti asuva opiskelija voi kuitenkin saada opintolainan valtiontakauksen, jos vanhempien veronalaisten ansio- ja pääomatulojen yhteismäärä on alle 64 400 euroa vuodessa.

Opintotukilain 3§:n 1 momentin kolmannen kohdan mukaan tukikuukaudella tarkoitetaan kuukautta, jonka aikana opiskelija saa opintorahaa tai asumislisää. Siten asumislisäkuukausi kuluttaa tukikuukausia siinä missä opintorahakuukausikin. Tukikuukausi katsotaan 7 b §:n mukaan käytetyksi, kun tukikuukauden opintoraha tai asumislisä on maksettu. Tukikuukausi palautuu uudelleen käytettäväksi, jos tuensaaja maksaa vapaaehtoisesti takaisin tukikuukauden opintorahan ja asumislisän tukivuotta seuraavan kalenterivuoden aikana valtioneuvoston asetuksella säädettävään määräaikaan mennessä. Lukuvuoden tukikuukausien määrä on 7 c §:n mukaan korkeakoulututkintoa varten yhdeksän kuukautta lukuvuodessa. Tutkintokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa ja ammatillista perustutkintoa varten sekä lukiokoulutuksessa opintotuki myönnetään kymmeneksi kuukaudeksi lukuvuodessa. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää edellä mainittuja aikoja lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan. Lukiokoulutuksessa opintotuki voidaan myöntää kesä- tai heinäkuulle vain, jos opiskelija suorittaa oppilaitoksessa lukion oppimäärään sisältyviä opintoja. Kalenterikuukausi oikeuttaa opintotukeen Suomessa, jos siinä on vähintään 18 opintotukeen oikeuttavaan aikaan kuuluvaa päivää. Ulkomailla opiskelua varten opintotuki myönnetään täysien opiskelukuukausien mukaan opintojen alkamispäivästä. Lukuvuoden tukikuukausien määrä koskee sekä opintoraha- että asumislisäkuukausia.

Opintojen katsotaan edistyneen opintotukilain 5 b §:n 4 momentissa tarkoitettussa määräajassa riittävästi, jos opintosuorituksia on sen lukuvuoden alusta lukien, jolloin määräaika on päättynyt, vähintään 20 opintopistettä ja keskimäärin vähintään 5 opintopistettä tukikuukautta kohden. Tukikuukaudeksi lasketaan kuukausi, joka opiskelijalle on myönnetty opintorahaa tai asumislisää. Opintojen tulee siten edistyä, vaikka opiskelija nostaisi pelkästään opintorahaa tai asumislisää.

Opintotukeen vaikuttavista opiskelijan tulorajoista säädetään opintotukilain (65/1994) 17 ja 17 a §:ssä sekä 18 §:ssä. Opiskelijan omiin tuloihin perustuvassa tarveharkinnassa käytetään tukikuukausien määriin suhteutettuja vuositulorajoja, jotka lasketaan tuettomien ja tuellisten kuukausien tulorajojen perusteella. Opiskelija voi ansaita nk. vapaan vuositulon milloin vain kalenterivuoden aikana. Tukea haettaessa ja maksettaessa ei tuloja tutkita, vaan tuloseuranta tehdään jälkikäteen verotuksen valmistuttua. Tuellisen kuukauden tuloraja on 1 040 euroa ja tuettoman kuukauden tuloraja 3 120 euroa.

Asumislisä

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä on ollut käytössä vuodesta 1977, jolloin järjestelmän piiriin tulivat aluksi yksin vuokralla asuvat ja myöhemmin myös lapsettomat opiskelijaparit ja muut yhdessä asuvat opiskelijat. Opintotuen osana oleva asumislisäjärjestelmä on ollut luonteeltaan yksilöllinen tuki ja osa opintotukea ja sen tavoitteita. Opintotuen asumislisä oli ennen opiskelijoiden siirtämistä yleiseen asumistukeen 80 prosenttia enintään 252 euron asumiskustannuksista eli enintään 201,60 euroa kuukaudessa. Vuonna 2016 opintotuen asumislisä oli keskimäärin 195 euroa kuukaudessa (1 236 €/vuosi). Asumislisää ei maksettu, jos asumismenot olivat alle 33,63 euroa kuukaudessa.

Asumislisän määrään eivät vaikuta todelliset asumismenot silloin kuin opiskelija asuu Ahvenanmaan maakunnassa tai ulkomailla, vaan asumislisää maksetaan kaavamaisesti 210 euroa kuukaudessa. Kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelijalla on myöskin kaavamainen asumislisä (88,87 e/kk).

Yleinen asumistuki

Valtio tukee pienituloisten kotitalouksien asumismenoja kolmen eri asumistukijärjestelmän kautta: Yleinen asumistuki on tarkoitettu pienituloisen ruokakunnan asumismenojen vähentämiseksi. Eläkkeensaajan asumistuki on tarkoitettu pienituloisen eläkkeensaajan asumismenojen vähentämiseksi. Varsinaisten asumistukijärjestelmien lisäksi asumismenoja korvataan myös sotilasavustuksen asumisavustuksella. Lisäksi asumismenoihin joudutaan usein maksamaan toimeentulotukea, jos asumistuki ja muut tulot eivät riitä asumismenojen kattamiseen.

Yleistä asumistukea on myönnetty 1940-luvulta alkaen, aluksi perheenasuntoavustuksena osana aravajärjestelmää monilapsisille perheille ja vuodesta 1962 alkaen vuokra-asunnoissa asuville lapsiperheille lapsiperheiden asumistuesta annetun lain (586/1961) mukaisesti. Asumistukilain (408/1974) voimaan tullessa heinäkuussa 1975 asumistuki ulotettiin lapsiperheiden lisäksi nuoriin lapsettomiin aviopareihin, opiskelijoihin ja uusiin omistusasuntoihin. Perhekohtainen ja asuntoon sekä sen tasoon kiinteästi sidotun asumistuen katsottiin kuitenkin soveltuvan huonosti opiskelijoille, jotka vaihtoivat usein asuntoa. Vuonna 1977 opintotukeen tulikin opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä.

1.8.2017 muut kuin lasta huoltavat opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin. Yleisen asumistuen määrään vaikuttaa ruokakunnan tulot, ruokakunnan koko, hyväksyttävien enimmäis-asumismenojen määrä sekä asunnon sijaintikunta. Yleisen asumistuen tarveharkinta on linkitetty opintotuen tarveharkintaan siten, että asumistukea myönnetään alaikäiselle opiskelijalle, jos hän saa opintotukea.

Kelan tilastojen mukaan opiskeljaruokakunnista yksin asuvalla asumistuki oli toukokuussa 2024 keskimäärin noin 344 euroa kuukaudessa, lapsettomalla parilla noin 392 euroa kuukaudessa, kahden huoltajan ruokakunnalla noin 502 euroa kuukaudessa ja yhden huoltajan ruokakunnassa 523 euroa kuukaudessa.

2.2 Nykytilan arviointi

Asumislisän ja yleisen asumistuen vertailua

Opintotuen asumislisän saaminen edellyttää taloudellisen tuen tarvetta ja opintojen edistymistä samalla tavalla kuin opintorahankin saaminen. Opintotuen asumislisään vaikuttavat vain opiskelijan omat tulot ja sitä maksetaan opintotukeen oikeuttavalta opiskelualjalta, joka on korkea-

asteella pääsääntöisesti yhdeksän kuukautta lukuvuodessa. Toisella asteella opintotukea maksetaan yleensä 10 kuukautena. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää tavanomaista aikaa lyhyemmäksi ajaksi. Opintotuki voidaan hakemuksesta myöntää myös pidemmäksi ajaksi, jos opiskelija osoittaa harjoittavansa opintoja lukuvuoden aikana sitä pidemmän ajan.

Yleinen asumistuki on pienituloisten ruokakuntakohtainen etuus ja ruokakunnan muodostavien jäsenten tulot vaikuttavat asumistuen määrään. Yleisen asumistuen tukiaika on ympärivuotinen, eikä sen saaminen edellytä opintojen edistymistä. Yleiseen asumistuen saamiseen vaikuttavat useat olosuhteita määrittävät muut tekijät kuten ruokakunnan koko, tulojen ansainta-ajankohta tai vesi- ja lämmityskustannukset.

Keskeisin ero järjestelmien välillä on se, että opintotuen asumislisää voi saada suuremmilla tuloilla kuin yleistä asumistukea ja yleinen asumistuki määräytyy kuntaryhmäkohtaisesti. Yleisessä asumistuessa huomioon otettavat tulot poikkeavat opintotuen asumislisässä huomioon otettavista tuloista. Opintotuessa käytetään tuloverolain veronalaisen vuositulon käsitettä. Asumistukea laskettaessa kuukausitulona otetaan huomioon jäsenen jatkuvat tai vuosittain toistuvasti saamat bruttotulot lukuun ottamatta etuoikeutettuja tuloja. Tuloina ei oteta huomioon perintöä, lahjaa, satunnaista myyntivoittoa ja niihin verrattavia satunnaisia tuloja eikä lasten tuloja, lukuun ottamatta tuen hakijan ja hänen puolisonsa tuloja.

Yleisessä asumistuessa täyteen tukeen oikeuttavien tulojen raja on yksin asuvalla 780 euroa kuukaudessa. Tulorajat, joiden jälkeen ei saa tukea lainkaan, vaihtelevat kuntaryhmäkohtaisesti. Yksin asuvalla tulojen yläraja on I kuntaryhmässä 1 844 e/kk, II kuntaryhmässä 1 612 e/kk ja III kuntaryhmässä 1 506 e/kk.

Opintotuen asumislisässä on vuosituloihin perustuva tuloharkinta. Vuosituloraja lasketaan tuettomien (3 120 e/kk) ja tuellisten kuukausien tulorajojen (1 040 e/kk) perusteella. Tyypillinen yhdeksänä kuukautena lukuvuodessa tukea nostavan opiskelijan vuosituloraja on 18 720 euroa (9 kk x 1 040 e/kk + 3 kk x 3 120 e/kk). Siten hänellä voi olla tuloja voi olla keskimäärin 1 560 euroa kuukaudessa ja saada samalla täysimääräisen opintotuen. Vastaavalla tulotasolla yksin asuva henkilö ei saa yleistä asumistukea lainkaan III kuntaryhmässä. Päätoimisesti opiskelevalla opintotuen saajalla voi siis olla kaksi kertaa enemmän tuloja kuin asumistuen piirissä olevalla pientuloisella henkilöllä voi olla ennen kuin sillä on vaikutusta opintotuen määrään. I kuntaryhmässä yksin asuva henkilö ei saa lainkaan asumistukea, jos tulot ovat keskimäärin 1 844 euroa kuukaudessa. Vastaavalla tulotasolla on mahdollista saada kuitenkin opintotukea seitsemälle kuukaudelle (7 kk x 1 040 e/kk + 3120 x 5 kk = 22 880/12 = 1 906 e/kk). Opintotuen saaja ei siten ole yhtä voimakkaasti riippuvainen asumisen tuesta ja voi parantaa toimeentuloaan palkkatuloilla joustavammin kuin muut asumistuen piirissä olevat pienituloiset.

Yleisessä asumistuessa otetaan huomioon asumiskustannusten alueellisia eroja, joten se vaihtelee yksin asuvalla kuntaryhmäkohtaisesti. I kuntaryhmässä hyväksytään yksin asuvalla asumismenoja enintään 563 e/kk, II kuntaryhmä 447 e/kk ja III kuntaryhmässä 394 e/kk. Kelan tilastojen mukaan asumismenot vaihtelevat kuntaryhmittäin asumistukea saavilla siten, että I kuntaryhmässä asumismenot ovat noin 30 prosenttia korkeammat kuin II kuntaryhmässä ja 46 prosenttia korkeammat kuin III kuntaryhmässä. II kuntaryhmässä asumismenot ovat 12 prosenttia korkeammat kuin III kuntaryhmässä.

Asumisen tukemisen muutoksia

Ennen opiskelijoiden siirtämistä yleiseen asumistuen piiriin oli yleisen asumistuen saavien yksin asuvien keskimääräinen vuokra suurempi (484 e/kk) kuin opintotuen asumislisän saajien

keskimääräinen vuokra (376 e/kk) eli opintotuen asumislisän saajat asuivat keskimäärin halvemmissa asunnoissa kuin yleisen asumistuen saajat. Asumislisä kattoi keskimäärin 52 prosenttia asumismenoista. (HE 231/2016)

Huhtikuussa 2024 yleisen asumistuen piirissä olevien yksin asuvien opiskelija-ruokakuntien keskimääräinen asumismeno oli 568,61 euroa kuukaudessa, kun se oli muilla yksin asuvilla 573,71 euroa kuukaudessa. Opintotuen saajat asuvat siten nykyisin lähes samanhintaisissa asunnoissa kuin muut yleisen asumistuen saajat. Opiskelija-ruokakuntien keskimääräinen vuokra on siten noussut vuoden 2016 tasosta hieman yli 50 prosenttia ($568,61 - 376 = 192 / 376 = 51 \%$).

Asumistukeen siirtyminen paransi asumisen tuen kattavuutta. Yleinen asumistuki kattoi huhtikuussa 2024 keskimäärin noin 60 prosenttia yksin asuvan opiskelija-ruokakunnan keskimääräisistä asumismenoista. Siten asumistuen kattavuus on siten asumislisän kattavuutta parempi.

Hallitusohjelmaan perustuvat asumistuen uudistaminen ja perusturvaetuuksien indeksitarkistusten määräaikainen jäädyttäminen ovat muuttaneet opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä. Lasta huoltavien opiskelijoiden päätoimisen opiskelun edistämiseksi ja ostovoiman turvaamiseksi opintorahan huoltajakorotukseen tehtiin 1.1.2024 euromääräinen tasokorotus. Myöskin opintolainan valtiontakauksen määriä korotettiin 1.8.2024 opintotuentuen ostovoiman turvaamiseksi. Valtiontakauksen korottaminen tarkoituksena oli, että opintotuki yhdessä asumistuen kanssa riittäisi turvaamaan opiskelijoiden minimikulutusta.

Osana hallitusohjelman mukaisia valtion talouden sopeuttamistoimia yleisen asumistuen indeksitarkistukset on jäädytetty siten, euromääriä ei tarkisteta vuosina 2024–2027 siten kuin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa säädetään (laki 1296/2023). Hallitusohjelman mukaan hallitus toteuttaa myös yleisen asumistuen kokonaisuudistuksen, jonka tavoitteena on tukien kohdistuminen tukea eniten tarvitseville ryhmille. Yleisestä asumistuesta on poistettu 1.4.2024 300 euron ansiotulovähennys ja perusomavastuu on korotettu 42 prosentista 50 prosenttiin. Myös korvausprosenttia on alennettu 80 prosentista 70 prosenttiin hyväksytyjen asumismenojen ja perusomavastuun erotuksesta. Asumistuen kuntaryhmät 1 ja 2 on yhtenäistetty ja omistusasuntoihin ei enää myönnetä asumistukea 1.1.2025. (Laki 1241/2023). Kun otetaan lisäksi huomioon opintorahan indeksijäädytys, on yhteisvaikutus yksin asuvalla täysi-ikäisellä opiskelijalla esimerkiksi seuraava:

Opintorahat: -31, 70 e/kk (noin 11 prosentin leikkaus)

Asumistuen indeksijäädytys noin. - 34 e/kk (noin 11 prosentin leikkaus esimerkiksi 310 euron asumistukeen)

Asumistuen ehtojen muutokset keskimäärin -62 e/kk (HE 80/2023)

Yhteensä noin -128 e/kk.

1.4.2024 voimaan tulleiden asumistukimuutosten jälkeen asumisen tuen kattavuus on Kelasta saatujen tietojen perusteella opintotukea saavilla alhaisempi kuin vuoden 2023 lopussa. Yleistä asumistukea saa tänä vuonna arviolta 395 000 ruokakuntaa. Keskimääräinen ruokakunnalle maksettu asumistuki on noin 356 euroa kuukaudessa, ja ruokakuntien asumismenot ovat keskimäärin 670 euroa kuukaudessa. Yleinen asumistuki kattaa siten keskimäärin 53 prosenttia asumismenoista. Opintotukea saavilla opiskelija-ruokakunnilla asumistuki on 360 euroa kuukaudessa, ja asumismenot keskimäärin 620 euroa kuukaudessa. Siten asumislisä kattaa keskimäärin 58 prosenttia asumismenoista.

Edellä kuvattujen muutosten lisäksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta siten, että nk. varallisuusharkinta palautetaan asumistuen myöntämisehtoihin. Muutos tulee pienentämään asumistukea arviolta 1 900 opiskelija-ruokakunnalla keskimäärin 114 euroa kuukaudessa kevätlukukautena 1-7 kuukauden aikana.

Asumistukeen siirron vaikutukset

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on laatinut selvityksen opiskelijoiden asumistukeen siirron vaikutuksista. Tutkimuksessa selvitettiin sitä, kuinka opiskelijoiden asumistaso ja kustannukset muuttuivat siirron myötä. Lisäksi tarkasteltiin muutoksia opiskelijoiden opintopistekertymissä, koska yleisen asumistuen ehtona ei ole ollut opintojen edistyminen. Tutkimuksen mukaan (lisätään tulokset syyskuussa)

Opintojen tuki pohjoismaissa

Pohjoismaissa päätoimiseen opiskeluun kannustetaan opiskelijalle itselleen maksettavalla opintotuelle, joka muodostuu sekä opintoraha- että lainamuotoisesta tuesta. Korkea-asteen opintotuki on lainapainotteinen Suomessa, Ruotsissa, Norjassa sekä Islannissa ja opintorahapainotteinen Tanskassa.

Suomessa opintotuen ja yleisen asumistuen enimmäismäärä voi olla nykyisin kuntaryhmästä riippuen enintään noin 1523, 1 442 tai 1 405 euroa kuukaudessa (279,38+850+394/313/276 e/kk). Asumistuen osuus voi olla siten 20-26 prosenttia opintotuen ja asumistuen yhteen laske-
tusta enimmäismäärästä. Tyypillinen opintotuen ja asumistuen enimmäismäärä muissa pohjoismaissa noin 1 200–1 500 euroa kuukaudessa. Erillistä asumistukea voidaan maksaa tietyin edellytyksin opintotukea saaville opiskelijoille Ruotsissa ja Tanskassa. Yleisen asumistuen osuus opiskelijan toimeentuloturvasta on Suomessa kuitenkin suurempi kuin muissa pohjoismaissa käytössä olevien asumisen tukien osuus, johtuen järjestelmien erilaisista tavoitteista.

Taulukko 1. Opintotuki ja asumisen tuki Suomessa ja eräissä muissa maissa

- Yksin asuva täysi-ikäinen opiskelijan tuki enintään e/kk

	opinto- raha	opinto- laina	yhteensä	asumi- sen tuki	yh- teensä	lainan %- osuus	asumi- sen tuen %- osuus	opin- tora- han %- osuus
Suomi 2024	279,38	850	1 129	394-313-	1 523	56	26	18
				276	1 442	59	22	19
					1 405	60	20	20
Tanska	914	467,58	1 381,58	84,45 e/kk*	1 466	32	6	62
Norja	476	714	1 190	-	1 190	60	0	40
Ruotsi	372	856	1 228	114 **	1 342	64	8	28

*Käytetty vertailua helpottamaan yleisen asumistuen vuokratrajaa I kuntaryhmässä (563 e/kk)

** Ruotsissa asumistuki voi olla nuorilla enintään 1300 kruunua kuukaudessa.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on valtiontalouden sopeuttamistarpeiden vuoksi vähentää opiskelijoiden asumisesta aiheutuvia menoja ja siirtää muut kuin lasta huoltavat opiskelijat opintotuen asumislisän piiriin.

Tavoitteena on ollut uudistaa aiemmin käytössä ollut asumislisä yhteisasumista suosivaksi ja taloudellisesti houkuttelevaksi. Järjestelmän tulisi jatkossakin mahdollistaa ensisijaisesti täysipäiväinen opiskelu.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan siirrettäväksi muut kuin lasta huoltavat opiskelijat yleisestä asumistuesta 1.8.2025 käyttöön otettavaan opintotuen asumislisän piiriin.

Opintotuen asumislisään olisivat oikeutettu opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa. Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausittaisista ja kuntaryhmittäin määräytyvistä enimmäismenosta. Opintotuen asumislisän saajilla olisi siten omavastuuta asumismenoista vähintään 20 prosenttia.

Kuntaryhmäkohtaisiin enimmäisasumismenorajoihin on päädytty, koska asumiskustannuksissa on alueellisia eroja. Asumislisän korvaavuusaste olisi sama kuntaryhmittäin. Opintotuen saajilla asumisen tuen keskimääräinen taso laskee muutoksen myötä kuntaryhmittäin suurin piirtein saman verran.

Kiinteään euromääräiseen opintotuen asumislisään olisivat lisäksi oikeutettuja ulkomailla vuokralalla asuvat ja opiskelevat opiskelijat, joilla on asumismenoja sekä Suomessa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskelevat, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelijat. Vanhemmaltaan vuokraamaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa. Kiinteiden asumislisien määrät esitetään tarkistettavaksi toteutuneen kustannuskehityksen perusteella.

Asumislisän euromäärät esitetään sidottavaksi kansaneläkeindeksiin, jolloin niitä tarkistettaisiin jatkossa kustannuskehityksen perusteella vuosittain sen jälkeen, kun etuuksien indeksijäädytys on lakannut.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset

Opintotuen asumislisään on varattu vuodelle 2024 momentilla 29.70.55 opintoraha ja asumislisä 19 000 000 euroa, josta ulkomailla opiskelevien osuus on 18 370 000 euroa, Ahvenanmaalla opiskelevien osuus on arviolta 130 000 euroa ja opistojen asuntoloissa asuvien osuus arviolta 500 000 euroa.

Yleisen asumistuen menot ovat Kelan mukaan tänä vuonna arviolta 1 760 miljoonaa euroa, josta opintotukea saavien ruokakuntien menot ovat 440 milj. euroa. Summasta muiden kuin lasta huoltavien osuus on 396 milj. euroa.

Julkisen talouden suunnitelman yhteydessä päätetyn säästötavoitteen perusteella opintotuen asumislisämenojen tulisi olla 57 milj. euroa vähemmän vuonna 2028 kuin menoarviossa käytetty menotaso (396 milj. e).

Taulukko 2. Vaikutukset julkisiin menoihin

	2025	2026	2027	2028
Asumislisämenot mom. 29.70.55	159	353	346	338
- Uusi malli				
-Kiinteiden asumislisämenojen tarkistaminen	3,6	7,3	7,3	7,3
- Indeksitarkistus 1.8.2028				3,5
Kelan toimeenpanomenot, mom. 33.10.60	-3	-6,2	-6,2	-6,2
Toimeentulotukimenot (valtion osuus 50 % = 3,3 milj. e)	3,3	6,6	6,6	6,6
Nettovaikutus	162,9	360,7	353,7	349,2

Esityksen fiskaaliset vaikutusarviot perustuvat Kansaneläkelaitoksessa laadittuihin laskelmiin, joissa lähtökohtana on ollut muutosten vaikutus nykytilanteeseen verrattuna (Taulukko 3). Laskelmissa on oletettu jaetussa asunnossa asuvien osuuden kasvavan, koska samassa asunnossa asuvia ja asumislisä saavia puolisoita olisi enemmän (+ 2 000). Yleisen asumistuen puolella on oletettu, että opintorahaa saavien puoliset ja muut ruokakunnan jäsenet myös oletettavasti putoavat pois tuen piiristä, kun opintorahan saaja siirretään asumislisään. Lisäksi laskelmassa on huomioitu menolisäyksenä ulkomailla opiskelevien ja asuntolassa asuvien asumislisän sekä vanhemmalta vuokratessa asunnossa tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvien asumislisän tasokorotukset. Arvio indeksisidonnaisuuden vaikutuksesta perustuu oletukseen kahden prosentin inflaatiosta.

Taulukko 3. Laskentaperusteet

Asumislisän asu- mismenorajat e/kk	saajamäärä	keskimäärin e/kk	Yleisen asumis- tuen asumisme- norajat yhden hengen ruokakunnilla e/kk 1.4.2024	saaja- määrä	keskimäärin e/kk
1.8.2024					
I kuntaryhmä: 370	54 000	291	I kuntaryhmä: 563	53 000	308
II kuntaryhmä: 310	105 100	247	II kuntaryhmä: 447	107 000	263
III kuntaryhmä: 270	49 400	214	III kuntaryhmä: 394	40 500	234
Yhteensä	208 500	n. 339 milj. e		200 500	396 milj. e

Opiskelijoiden siirtäminen lisäisi opintotuen asumislisän menoja momentilla opintoraha ja asumislisä 29.70.55 vuonna 2025 noin 162,6 milj. euroa, 2026 noin 360,3 milj. euroa, 2027 noin 353,3 milj. euroa, 2028 arviolta noin 348,8 milj. euroa.

Kelan toimeenpanomenoihin muutoksesta aiheutuisi vuositasolla säästöä noin 6,2 milj. euroa. Uudistuksen nettokustannus valtion toimeentulotukimenot (3,3 milj. e) mukaan lukien olisi vuoteen 2028 mennessä noin 346 milj. euroa.

Ulkomaille myönnettävä asumislisä, korotus olisi 86 e/kk, josta menot noin 6,3 milj. euroa ($86 \text{ e} \times 5 \text{ kk} \times 14\,600 = \text{n. } 6,3 \text{ milj. euroa}$).

Kansanopistojen asuntolassa asuvien asumislisä on ollut vuodesta 2006 yhteensä 88,87 euroa kuukaudessa. Sen määrä olisi jatkossa 126 e/kk korotustarpeen ollessa 42 prosenttia vuoden 2006 jälkeen tapahtuneen kustannuskehityksen perusteella. Yhteensä 37,33 euron korotus kuukaudessa kohdentuisi noin 1 300 opiskelijalle ($37,33 \text{ e} \times 4,5 \text{ kk} \times 1300 = 0,2 \text{ milj. euroa}$).

Vanhemmalta vuokratusta tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvien asumislisä oli enintään 58,87 e/kk 31.7.2017 asti. Summa voisi olla enintään 83 euroa kuukaudessa. Summa vastaisi noin 25 neliön suuruisen yksiön tyyppillistä hoitovastiketta (3 e/neliö). Tämä asumislisä kohdentuisi noin 5 200 opiskelijalle ja olisi yleiseen asumistuen mahdollistamaan tukeen taikka tavalliseen asumislisään verrattuna euromäärältään pienempi. Yleisessä asumistuessa ei ole ollut merkitystä sillä, onko asunto vuokrattu vanhemmalta. Vanhemmalta vuokratun asunnon asumislisämeno olisi 0,8 milj. euroa ($24 \text{ e} \times 6 \text{ kk} \times 5\,200$). Ilman rajausta menolisäys olisi 8,2 milj. euroa ($260 \text{ e} \times 6 \text{ kk} \times 5\,200 = 8,2$).

Kelan arvioiden mukaan noin 19 000 opintotuen saajalla olisi asumislisään siirtymisen vuoksi tarvetta toimeentulotukeen, mistä aiheutuisi vuositasolla menoja 6,6 milj. euroa. Toimeentulotukimenoista puolet kattaa valtio. I kuntaryhmässä toimeentulotukea maksettaisiin keskimäärin kolme kuukautena 4 000 opiskelijalle keskimäärin 100 euroa, II kuntaryhmässä 13 000 opiskelijalle keskimäärin 114 euroa ja III kuntaryhmässä 2 000 opiskelijalle keskimäärin 93 euroa.

4.2.2 Vaikutukset opiskelijan toimeentuloon ja asemaan

Uudistuksen toteuttaminen merkitsisi valtaosalle yleisen asumistuen piirissä olevista opiskelijoista siirtymistä opintotuen asumislisän piiriin. Yhteensä noin 208 500 opintotuen saajaa siirtyisi asumislisän saajaksi. Näistä olisi 156 000 yksin asuvia ja 52 500 muita opiskelijoita. Järjestelmien välisten erojen vuoksi opiskelijoiden asumistuen tasossa tapahtuu muutoksia, koska asumislisä kohdentuu yksilöllisesti eikä ruokakunnalle. Lisäksi muutoksia aiheuttaa hyväksytävien enimmäisasumismenojen ja tuen määräytymisen erot, erityisesti erilainen tulojen huomiointtamismalli.

Asumislisä olisi yksilökohtainen, kaavamaisempi tuki, joka mahdollistaisi isommat tulot ilman että sillä on vaikutusta tuen määrään. Tasoltaan se olisi kuitenkin yleistä asumistukea matalampi. Vaikka yleistä asumistukea voidaan maksaa enintään 12 kuukautta, sitä maksetaan keskimäärin yksin asuvilla 8,6 kuukautta ja muille 7,3 kuukautta. Asumislisän tyypillinen kuukausimäärä on keskimäärin 6,6 kuukautta. Asumislisän saajia olisi arviolta 25 900 enemmän kuin nykyisin asumistukea saavia opiskelijoita on. (Taulukko 4)

Opiskelijoiden saama asumislisä olisi pääsääntöisesti pienempi kuin nykyinen yleinen asumistuki. Opiskelijan saama asumislisä voisi olla enintään 3 552 euroa (12 kk x 370 x 0,8) vuodessa, kun asumistuen nykyinen enimmäismäärä on 4 729 euroa (12 kk x 563 x 0,7). Ero on siten enintään 1 177 euroa vuositasolla. Yksin vuokralla asuva opintotuen saaja on saanut vuodessa tyypillisesti asumistukea 8,6 kuukautta ja opintotukea puolestaan 6,6 kuukautta. Vuositasolla ero olisi kaavamaisesti laskien yksin vuokralla asuvalla opiskelijalla enintään noin 1 435 euroa (8,6 kk x 563 x 0,7-6,6 kk x 370 x 0,8).

Taulukko 4. Asumislisän ja asumistuen keskeiset erot

	Opintotuen asumislisä	Yleinen asumistuki
Tuensaaja	yksilö	ruokakunta
Tukiaika	opintotukeen oikeuttava opiskeluaika (tyypillisimmin 9 kk/v)	ympärivuotinen
Tyypillinen tukiaika	6,6 kk	8,6 kk
Keskimääräinen vuokra ¹	535 e/kk	535 e/kk

¹ Taulukon kaikissa kohdissa yksin asuva opiskelija

Huomioitava enimmäisvuokra (e/kk)	I kuntaryhmä: 370 II kuntaryhmä: 310 III kuntaryhmä: 270	I kuntaryhmä: 563 II kuntaryhmä: 447 III kuntaryhmä: 394
Keskimääräinen tuki (malli jossa 3 asu- mismenon rajaa)	255 e/kk ja 1 680 euroa vuodessa	281 e/kk ja 2 415 euroa vuodessa
Tuen määrä enintään e/kk	I kuntaryhmä: 296 II kuntaryhmä: 248 III kuntaryhmä: 216	I kuntaryhmä: 394,10 II kuntaryhmä: 312,90 III kuntaryhmä: 275,80
Tulot alkavat pienentää tukea	1 560 e/kk ²	780 e/kk
Tulot estävät tuen saamisen	2 978 e/kk	I kuntaryhmä 1 844 e/kk II kuntaryhmä 1612 e/kk III kuntaryhmä 1 540 e/kk
Saajamäärä	222 800 henkilöä	196 900 henkilöä

Lähde: Kela

Jos asumislisään siirtyvien opiskelijoiden asumiskustannukset pysyisivät nykytasolla, niin asumisen tuki pieneni noin 156 000 opiskelijalla (taulukot 5-7). Asumisen tuen poistuminen tai pienentyminen olisi vähintään 300 euroa vuodessa 140 000 opiskelijalla eli 70 prosentilla opintotuen saajista. 100 000 asumisen tuki pienensi yli 700 euroa vuodessa, mikä on 50 prosenttia opintotuen saajista. Noin 45 000 asumisen tuki säilyisi samana tai suureni, mikä on noin neljännes asumislisän saajista.

Taulukoissa 5-7 esitetyt saajamäärien ja euromäärien muutokset kuvaavat muutoksia, jos opiskelijan asumistilanne ja tulot eivät muutu nykyisestä tilanteesta. Muutoksen todellisia seurauksia voidaan tarkastella vasta jälkikäteen.

Tuen menettäjissä on enemmän naispuolisia opiskelijoita ja tuki kasvaisi useammalla naisella kuin miehellä. Puolison tulojen huomioon ottamisen poistuminen lisää hieman enemmän naispuolisten opiskelijoiden asumislisää kuin miespuolisten opiskelijoiden, todennäköisesti koska miehillä on keskimäärin suuremmat tulot kuin naisilla. (Taulukko 5)

Taulukko 5: Muutokset tuen määrissä naisilla ja miehillä kuntaryhmäkohtaisesti

² 9 tukikuukauden asumislisä

	Saajat, joilla tuki pienenee	Naiset	Miehet	Saajat, joilla tuki kasvaa	Naiset	Miehet
I kunta-ryhmä	38 000	22 500	15 500	14 000	8 000	6 000
II kunta-ryhmä	87 000	51 000	36 000	23 000	13 000	10 000
III kunta-ryhmä	31 000	15 500	15 500	8 000	4 300	3 700
Yhteensä	156 000	89 000	67 000	45 000	25 300	19 700

Lähde: Kela

Oppilaitosasteittain tarkasteltuna korkea-asteen oppilaitosten opiskelijoissa olisi enemmän hyötyjiä kuin häviäjiä, koska todennäköisesti korkea-asteen opiskelijoissa on enemmän pariskuntia. Korkeakouluopiskelijoilla on kuitenkin pääsääntöisesti korkeammat tulot kuin toisen asteen oppilaitosten opiskelijoilla, minkä vuoksi asumislisä voi jäädä erityisesti yksin asuville pienemmiksi kuin toisen asteen oppilaitosten opiskelijoilla. (Taulukko 6)

Taulukko 6: Muutokset koulutusasteittain kuntaryhmäkohtaisesti

	Saajat, joilla tuki pienenee	Korkea-aste	Toinen aste	Saajat, joilla tuki kasvaa	Korkea-aste	Toinen aste
I kunta-ryhmä	38 000	30 500	7 500	14 000	11 500	2 500
II kunta-ryhmä	87 000	67 500	19 500	23 000	19 500	3 500
III kunta-ryhmä	31 000	18 500	12 500	8 000	5 000	3 000
Yhteensä	156 000	116 500	39 500	45 000	36 000	9 000

Lähde: Kela

Keskimääräinen asumisen tuki vaihtelee saajaryhmäkohtaisesti tarkasteltuna. Asumislisään siirtymisestä hyötyisivät yhdessä asuvat parit tai jaetuissa eli nk. solu- tai kimppa-asunnoissa asuvat opiskelijat. Puolison kanssa asuvilla tuki suurensi keskimäärin 105/88 euroa kuukaudessa riippuen siitä onko toinen puoliso opintorahan saaja vai ei. Vuositasolla tuki nousisi puolison kanssa asuvilla keskimäärin hieman alle 800 euroa. (Taulukko 7))

Asumistuen piirissä jaetussa asunnossa asuvia on nykyisin noin 3 900. Jatkossa näitä opiskelijoita olisi asumislisän piirissä arviolta vähintäänkin 8 000. Tällä ryhmällä asumisen tuki suurenisi keskimäärin 73 euroa kuukaudessa ja vuositasolla lähes 1 000 euroa. Jaetussa asunnossa

asuvien määrä saattaa kuitenkin kasvaa oletetusta, mikä voi vaikuttaa asumislisämenoihin pienentävästi. (Taulukko 7)

Asumislisään siirtymisestä häviäisivät korkeita asumismenoja maksavat ja yksin asuvat opiskelijat, koska asumislisässä otettaisiin huomioon asumistukea alhaisemmat asumismenot ja sitä maksettaisiin vain opiskelukuukausilta. Ehdotetussa kolmen vuokratilan mallissa keskimäärin asumislisä olisi yksin asuvilla 29 euroa kuukaudessa pienempi kuin asumistuki. (Taulukko 7)

Taulukko 7. Muutokset eräissä opiskelijaryhmissä

Asumislisän piirissä olevat opiskelijat	Asumislisä €/kk 2025	Asumistuki €/kk 2025	Tuen muutos vuositasolla (e)	Saajamäärän muutos
Vuokralla yksin asuvat (yhteensä)	252	281	-763	+14 300
I kuntaryhmä	291	323	-734	+3 300
II kuntaryhmä	246	275	-729	+6 500
III kuntaryhmä	213	241	-664	+900
18 vuotta täyttänyt, asuu itsenäisesti	251	268	-278	+44 000
17 vuotta, asuu itsenäisesti	236	270	-759	+1000
Korkeakoulu-opiskelijat	252	252	-272	+14 000
Muut opiskelijat	247	264	-276	+6 000
Asuu puolison kanssa, molemmat asumislisän saajia	247	159	+776	+4000
Asuu puolison kanssa, toinen asumislisän saaja	254	149	+771	+8 000
Jaetussa asunnossa asuvat	248	175	+979	+4 100
Miehet	251	265	-460	-600
Naiset	253	269	-766	+9 000

Lähde: Kela Huom! Saajamääriä ei voi laskea yhteen

Ulkomailla opiskelevien asumisen tuki nousi 41 prosenttia 210 eurosta 296 euroon. Ulkomailla opiskeleva saisi opintotukea yhteensä 1 575 euroa kuukaudessa (opintoraha 279, 38 e+ asumislisä 296+ opintolainan takaus 1 000 e/kk), mikä on noin kuusi prosenttia nykyistä enemmän.

Kansanopistojen asuntolassa opiskelevan asumislisä nousisi 37,13 euroa, mikä on noin 42 prosentin korotus nykytasoon. Maksullisella linjalla asuvan opiskelijan opintotuki olisi yhteensä enintään noin 1 255 euroa (opintoraha 279,38 + asumislisä 126+ opintolainan takaus 850 e/kk), mikä on noin kolme prosenttia nykyistä enemmän.

Uudistuksen myötä opiskelijan saama rahamuotoinen tuki yhteiskunnalta laskisi asumisen tuen osuuden pienentymisen vuoksi. Lainan osuus enimmäismäärästä olisi jatkossa vähintään 60 prosenttia. Muutos vaikuttaisi hieman eri tavalla eri alueilla asuvien tilanteeseen. (Taulukko 8: Opintotuki ja asumistuki 2024 ja 2025)

Taulukko 8: Opintotuki ja asumistuki 2024 ja 2025

- Yksin asuva opiskelijan tuki enintään e/kk

	opin- toraha	opin- to- laina	yhteensä	asumisen tuki 2024 asumislisä 2025	yhteensä	lainan osuus	asumisen tuen osuus %	opin- tora- han osuus %
1.8.2024	279,38	850	1 129	394-313-276	1 523 1 442 1 405	56 59 60	26 22 20	18 19 20
1.8.2025	279,38	850	1 129	296-248-216	1 425 1 377 1 345	60 62 63	21 18 16	20 20 21

Asumislisän ehtojen vuoksi suurimmalla osalla opintotuen saajista tulisi olla nykyistä edullisempi asunto. Jos opiskelijalla olisi tarve säilyttää nykyinen menotaso, edellyttäisi asumistuen pieneminen esimerkiksi palkkatulojen lisäystä yksin asuvalla opiskelijalla tyypillisessä tilanteessa vuositasolla noin 800 euroa. Lisäys vastaa noin 10 päivän työpanosta. Itsenäisesti asuvan taloudellinen tuki laskisi muutamia prosentteja, mutta järjestelmä mahdollistaisi samalla aiempaa paremmin toimeentulon parantamisen palkkatuloilla.

Opiskelija hakisi asumislisää opintotuen yhteydessä eikä erikseen kuten nykyisin asumistukea haetaan. Uudistus helpottaisi opintotuen saajan edellytyksiä arvioida toimeentuloon vaikuttavia tekijöitä. Asumislisän määrän ei enää vaikuttaisi muiden samassa asunnossa asuvien tulot, joten tarveharkinta lievenisi ja järjestelmä suosisi yhteisasumista. Opiskelijalla olisi mahdollisuus kattaa elin- ja asumiskustannuksiaan korkeammilla tuloilla kuin yleisen asumistuen piirissä.

Uudistus lisäisi asumisen tukea saavien opiskelijoiden määrää, mutta suurella osalla opiskelijoista asumisen tuen määrä voisi pienentyä, ellei opiskelijalla ole mahdollisuutta hankkia edullisempaa asuntoa.

Osalla opiskelijoista mahdollisuus päätoimiseen opiskeluun paranisi opintolainan valtiontakauksen noustua 1.8.2024. Osalla opiskelijoista yhteiskunnan taloudellinen tuki opiskelun ajalle voisi kuitenkin heikentyä, jos palkkatuloja ei ole tai lainaa ei ole mahdollista hyödyntää. Tällöin voisi syntyä toimeentulotuen tarvetta.

Opiskelija voi siirtyä opintojen aikana asumistuen piiriin, jos hänellä ei ole oikeutta saada opintotukea esimerkiksi opintotuen enimmäistukiajan päättymisen, opintojen riittämättömän edistymisen tai sairauspäivärahan saamisen vuoksi. Opiskelija siirtyy takaisin asumisliisän piiriin, kun hänelle voidaan taas myöntää opintotukea. Asumisliisältä asumistuella siirtyviä opiskelijoita arvioidaan Kelan tilastojen mukaan olevan vuosittain noin 12 800, joista noin puolet siirtyisi asumistuen piiriin opintojen riittämättömän edistymisen vuoksi. Opintotuen saa vuosittain noin 315 000 opiskelijaa, joista noin 215 000 on korkeakouluopiskelijoita ja 100 000 muita opiskelijoita.

Lasta huoltavat opiskelijat

Kun opiskelijaperheeseen syntyy lapsi, voisi perhe saada yleistä asumistukea. Asumisen tuki voisi tällöin kasvaa tai pienentyä riippuen ruokakunnan asumismenoista ja tuloista. Alle 18-vuotiaan lapsen huoltaja on oikeutettu opintorahan huoltajakorotukseen, jolloin opintorahan määrä on 421,01 euroa kuukaudessa. Kahden huoltajan ruokakunnassa molemmat voivat saada opintorahaan huoltajakorotuksen. Yleisessä asumistuessa voi olla suuremmat asumismenot ja tulorajoissa otetaan myös huomioon lasten määrä.

Yleisessä asumistuessa otetaan huomioon ruokakunnan koko siten, että kolmen hengen ruokakunnassa I kuntaryhmässä enimmäisasumismenojen raja on 1 019 e/kk, II kuntaryhmässä 828 e/kk ja III kuntaryhmässä 734 e/kk. Kun ruokakunnassa on yksi aikuinen ja yksi lapsi, voi asumistukea saada tulojen ollessa I kuntaryhmässä alle 2 630 e/kk, II kuntaryhmässä alle 2 318 e/kk ja III kuntaryhmässä alle 2 162 e/kk.

Yksin lasta huoltavan opintotuki on 1 271 e/kk, jonka lisäksi hänellä voi olla tuloja tyypillisenä lukuvuonna 1 560 e/kk ilman että se vähentää opintotukea. Opintolainaa ja opintorahan huoltajakorotusta ei huomioida tulona asumistuessa, joten esimerkiksi noin 2000 euron tuloilla hän voi saada leikkattua asumistukea asumisliisää korkeammista asumismenoista.

Kun ruokakunnassa on kaksi aikuista ja yksi lapsi, voi asumistukea saada tulojen ollessa I kuntaryhmässä alle 3 146 e/kk, II kuntaryhmässä alle 2 764 e/kk ja III kuntaryhmässä alle 2 576 e/kk. Kahden huoltajan ruokakunnassa voi tyypillisessä tilanteessa olla käytössä opintotukea noin 2 500 euroa kuukaudessa (2 hlö x 1 271 = 2 542 e/kk). Jos molemmilla on muita tuloja lisäksi tyypillinen yhdeksänä kuukautena opintotuen enimmäismäärän mahdollistama 1 560 e/kk, on heillä asumistuessa huomioonotettavia tuloja noin 3 678 e/kk (279,38 x 2 hlö + 1 560 x 2 hlö). Tällöin he eivät ole oikeutettuja täysimääräiseen asumistueseen. Pienituloisimmat ruokakunnat voisivat kuitenkin saada voivat saada tukea huomattavasti asumisliisää korkeampiin asumismenoihin.

Lapsen syntymän johdosta opiskelija siirtyy osittain tai määräajaksi vanhemmuuden tai perheelisyyden perusteella maksettavien etuuksien (vanhempainpäivärahat, lasten hoidon tuet) piiriin. Päivärahoja ja lasten hoidon tukia voidaan maksaa yhtä aikaa opintorahan kanssa. Päivärahat ovat veronalaista tuloa ja otetaan huomioon tulona opintotuessa. Opintorahan huoltajakorotuksen tarkoituksena on parantaa lasta huoltavan opiskelijan toimeentuloa, joten se ei vähennä muita lasta huoltavalle opiskelijalle maksettavia etuuksia, kuten yleistä asumistukea tai sotilasavustusta. Huoltajakorotus ei myöskään korota lasta huoltavalle opiskelijan lapsen hoidosta aiheutuvia menoja, koska se ei vaikutta varhaiskasvatuksen maksuihin taikka lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tukeen.

Ahvenanmaalaisten opiskelijoiden asema

Ahvenanmaalla asuvan opintososiaaliset etuudet turvataan maakuntalain nojalla (Landskapslag 82006:71) om studiestöd), jonka vuoksi esityksessä ehdotetut muutokset eivät koskisi Ahvenanmaata. Pääsääntöisesti ahvenanmaalaiset opiskelijat ovat oman opintotukijärjestelmänsä piirissä. Ahvenanmaalaisella opiskelijalla ei ole myöskään oikeutta Suomessa yleiseen asumistukeen, jos hänellä on oikeus Ahvenanmaan opintotukeen. Jos opiskelijalla olisi oikeus Ahvenanmaan opintotukeen, mutta hän ei halua sitä hakea, hänellä on Suomen mantereella opiskellessaan periaatteessa oikeus Suomen opintotukilain mukaiseen opintotukeen. Ahvenanmaalainen opiskelija voi siten valita joko Suomen opintotuen tai Ahvenanmaan opintotuen, mutta ei Suomen yleistä asumisen tukea. Suomessa opiskelevat ja asuvat ahvenanmaalaiset opiskelijat, jotka valitsevat Suomen opintotuen Ahvenanmaan opintotuen sijaan ja tästä aiheutuvat menot katettaisiin opintotuen asumislisään varattavasta määrärahadista. Viime vuonna Suomen opintotuen on valinnut 106 ahvenanmaalaista. 1.8.2024 ahvenanmaalainen täysi-ikäinen opiskelija voi saada opintotukea enintään 1 340 euroa, josta opintorahan osuus on 370 e/kk, lainatakauksen osuus on 701 e/kk ja asumislisän osuus on 269 e/kk.

Ahvenanmaan maakunnassa opiskelu

Muu kuin ahvenanmaalainen opiskelija, joka asuu ja opiskelee Ahvenanmaalla, on puolestaan pääsääntöisesti oikeutettu opintotukilain mukaiseen opintotukeen ja asumislisään. Vuoden 2023 aikana Ahvenanmaalla opiskeli 116 opintotuen saajaa ja asumislisää sai 79 opiskelijaa. Ahvenanmaalla opiskelevalle asumislisää ei kuitenkaan myönnetä, jos opiskelija asuu yhdessä oman tai puolisonsa lapsen kanssa. Nämä opiskelijat saavat asumiseensa Ahvenanmaalla myönnettävää yleistä asumistukea. Ahvenanmaalla asuville ja opiskeleville myönnettäisiin jatkossa nykyisen kaavamaisen 210 euron sijaan asumislisää enintään 216 euroa kuukaudessa.

Uudistus koulutuspolitiikan tavoitteiden kannalta

Uudistus siirtäisi yhteiskunnan rahamuotoisen tuen painopistettä opintojen tukemiseen asumisen tukemisesta. Opintotukijärjestelmä asumislisän saamisen edellytys on tuen tarpeen lisäksi päätoiminen opiskelu ja opintojen edistyminen, mutta yleistä asumistukea maksetaan ilman opiskeluelvoitetta. Näin ollen järjestelmän kannustavuus opiskeluun voi parantua. Toisaalta asumistuen pieneneminen voi lisätä työssäkäyntiä, mikä voi vähentää opiskeluun käytettyä aikaa. Siten uudistukseen liittyy vastakkaisia vaikutuksia opintojen etenemiseen, ja kokonaisvaikutus esimerkiksi opiskeluaikoihin on epäselvä. Uudistuksen vaikutuksia opiskeluun tuleekin seurata.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksellä on merkittäviä vaikutuksia opintotuen toimeenpanosta vastaavan Kansaneläkelaitoksen toimintaan. Ehdotetut muutokset edellyttäisivät muutoksia Kansaneläkelaitoksen tietojärjestelmiin, ohjeisiin, lomakkeisiin, asiakastiedotukseen ja verkkopalveluihin.

Ehdotetut muutokset lisännevät jossain määrin yleistä asumistukea koskeviin päätöksiin kohdistuvia valituksia.

4.2.4 Vaikutukset asumistukisiirtoa koskevan tutkimuksen pohjalta

Vaikutukset asumistasoon

Vaikutukset asumisen kustannuksiin

Vaikutukset opiskeluun

Vaikutukset asuntomarkkinoihin

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelun yhteydessä arvioitiin malleja, joissa olisi kuntaryhmäkohtaiset enimmäisasumismenorajat tai koko Suomessa käytettävä yksi enimmäisasumismenoraja, josta korvattaisiin enintään 80 prosenttia. Lisäksi tarkasteltiin kuntaryhmäkohtaisia kiinteitä asumislisiä ja yhden asumislisän mallia.

Kaavamaisten asumislisän määrien etuna olisi selkeys. Kuntaryhmäkohtaiset asumismenojen rajat ja asumislisät huomioivat alueellisten asumiskustannusten eroja. Tuen korvaavuusaste olisi samaa tasoa kuntaryhmittäin, jos käyttöön otettaisiin ehdotettu kolme kuntaryhmäkohtaista vuokratasoa ja asumislisä olisi 80 prosenttia enintään kuntaryhmäkohtaisesta asumismenorajasta.

Jos asumislisä olisi sama kaikilla samassa kuntaryhmässä asuvilla eli 80 prosenttia kuntaryhmäkohtaisista rajoista, lisäksi se menoja vuositason valittuun malliin verrattuna noin 3,5 milj. euroa. Tässä vaihtoehdossa ei olisi merkitystä asumismenojen todellisella määrällä, vaikka menot jäisivät asumismenorajojen alle. Keskimääräinen asumislisä olisi hieman korkeampi kuin mallissa, jossa asumislisä olisi enintään 80 prosenttia asumismenorajan mukaisesta asumismenosta. Tämä malli suosisi edullisesti asuvia esimerkiksi opiskelija-asunnoissa asuvia opiskelijoita, jotka voisivat saada jopa useita kymmeniä euroja ylimäärästä asumislisää kaavamaisen asumislisän johdosta.

Jos asumislisässä otettaisiin käyttöön yksi asumiskustannusraja (325 e/kk), niin tuen menetykset olisivat muita vaihtoehtoja suurempia erityisesti pääkaupunkiseudulla. Tuen korvaavuusaste olisi yhden asumislisän mallissa parempi II ja III kuntaryhmässä asuvilla johtuen näiden kuntaryhmien alhaisemmasta vuokratasosta. Kolmeen kuntaryhmään kahden sijaan on päädytty sen vuoksi, että yleisen asumistuen III kuntaryhmään siirtyy 1.1.2025 useita kaupunkeja, joissa on paljon opiskelijoita.

Valittava malli ei vaikuttaisi vuokratasoon, koska enimmäisasumismenojen rajat jäävät alle käyvän vuokratason. Tähän viittaavat aiemmat tutkimukset.³

Taulukko 9: Asumislisän vaihtoehdot

Asumislisän mallit	Opiskelijan saama asumislisä e/kk	Mallin arviointia

3

Eerola, E., Lyytikäinen, T., Saarimaa, T. ja Vanhapelto, T. (2022) The incidence of housing allowances, VATT Working Papers 149.

ja tässä VNTEAS rapsa, jossa tarkastelimme toimeentulotuen vuokranormien vaikutuksia vuokriin (ks. luku 3):

Eerola, E., T. Lyytikäinen, Saarimaa T. ja Öberg J. (2019) Toimeentulotuki ja asumiskustannukset. Teoksessa Signe Jauhiainen ja Tuija Korpela (toim.): Toimeentulotuen saajien elämäntilanne, asuminen ja työnteko. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:28

1.	Asumislisä on <i>enintään</i> 80 prosenttia kuntaryhmäkohtaisista asumismenoista, jotka ovat I kuntaryhmässä 370, II kuntaryhmässä 310 ja III kuntaryhmässä 270 e/kk.	I kuntaryhmä: 0-296 II kuntaryhmä: 0- 248 III kunta-ryhmä: 0- 216	Huomioi asumismenojen alueelliset erot. Opiskelijalla on omavastuuta. Tuen korvaavuusaste samanlainen kuntaryhmittäin.
2.	Asumislisä on määrältään kiinteä, 80 prosenttia kuntaryhmäkohtaisista asumismenoista, jotka ovat I kuntaryhmässä 370, II kuntaryhmässä 310 ja III kuntaryhmä 270 e/kk.	I kuntaryhmä: 296 II kuntaryhmä: 248 III kunta-ryhmä: 216	Huomioi asumismenojen alueelliset erot, mutta ei todellisia asumiskustannuksia. Asumislisä olisi käytännössä opintorahan kuntaryhmäkohtainen korotus. Opiskelijan omavastuu voi olla pienempi kuin 1 mallissa. Tuen korvaavuusaste voi olla yli 100 %
3.	Asumislisä on <i>enintään</i> 80 prosenttia 325 euron kuukausittaisesta asumismenosta	0-260	Ei huomioi asumismenojen alueellisia eroja. Tuen korvaavuusaste enintään 80 prosenttia asumiskustannuksista. Vastaa vanhaa asumislisämallia.
4.	Asumislisän määrä on kiinteä kaikilla 260 e/kk (=80 prosenttia 325 euron kuukausittaisesta asumismenosta).	260	Ei huomioi asumismenojen alueellisia eroja. Asumislisä olisi käytännössä opintorahan korotus. Tuen korvaavuusaste voi olla yli 100 prosenttia asumiskustannuksista.

6 Lausuntopalaute

Lausuntopyyntö lähetettiin 11 taholle, minkä lisäksi myös muilla tahoilla oli mahdollisuus antaa lausuntonsa esityksestä. Lausunnon antoi kaikkiaan xx tahoja. Kaikki annetut lausunnot ja lausuntoyhteenveto on luettavissa opetus- ja kulttuuriministeriön internetsivuilla.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Opintotukilaki

14 §. Asumislisä. Pykälässä säädetään oikeudesta asumislisään. Asumislisään olisi pykälän 1 momentin mukaan oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa, asumisoikeus-asunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa. Momentissa määriteltäisiin asumislisään oikeuttavat asumismuodot ennen opiskelijoiden yleiseen asumistukeen siirtoa voimassa ollutta säätelyä vastaavasti. Myös muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa asuva opiskelija on ollut oikeutettu asumislisään, mikä on tarpeen mainita momentissa selvyiden vuoksi. Majoituksella tarkoitetaan esimerkiksi hotellimajoitusta. Asumiseen soveltuvasta asumisesta ja majoitustilasta säädetään ympäristöministeriön asetuksessa asuin-, majoitus- ja työtiloista (1008/2017). Muilta osin momentti vastaa sisällöltään säätelyä, joka oli voimassa 31.7.2017 asti.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelija, joka asuu vanhempansa luona, samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa tai puolisonsa omistamassa asunnossa. Asumislisään ei olisi myöskään oikeutettu opiskelija, joka on oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan taikka saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa. Momentin säätely vastaa sisällöltään ennen opiskelijoiden asumistukeen siirtoa voimassa ollutta säätelyä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sen estämättä, mitä 1 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto. Myös 3 momentti vastaa sisällöltään ennen opiskelijoiden asumistukeen siirtoa voimassa ollutta säätelyä.

Ehdotetun 4 momentin mukaan ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalla. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään. Säännös vastaa sisällöltään ennen opiskelijoiden asumistukeen siirtoa voimassa ollutta säätelyä.

14 a §. Asumislisän määrä. Pykälässä säädetään asumislisän määrästä. Ehdotetun 1 momentin mukaan asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suuruisista kuukausittaisista asumismenoista (vesi- sähkö- ja kalustemaksu).

Ehdotetun 2 momentin mukaan 1 kohdan mukaan asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kauniainen tai Vantaa. Momentin 2 kohdan mukaan asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula ja Vihti. Momentin 3 kohdan mukaan asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 270 euron osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta. Ahvenanmaan kunnat sisältyvät siten tähän kuntaryhmään, eikä Ahvenanmaalla asuville ja opiskeleville enää myönnettäisi kiinteää asumislisää.

Ennen opiskelijoiden asumistukeen siirtoa käytössä oli yksi enimmäisasumiskustannusraja, mutta jatkossa asumislisässä otettaisiin huomioon alueellisia asumiskustannusten eroja ja enimmäisasumismenorajat määräytyisivät kuntaryhmäkohtaisesti. Kuntaryhmät olisivat samat kuin yleisessä asumistuessa. Tässä versiossa yliviivatut kaupungit siirtyisivät III kuntaryhmään.

Ehdotetun 3 momentin mukaan opiskelijan asuessa vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempansa omistamassa asunnossa asumislisän määrä olisi enintään 83 euroa kuukaudessa. Säättely vastaa ennen asumistukisiirtoa voimassa ollutta säätelyä. Tarkoitus on, että vanhemmalta vuokratun asunnon tai vanhemman omistamassa asunnossa asuvan opiskelijan asumislisä korvaisi vain kohtuullisia asunnon hoitokustannuksia, mutta ei esimerkiksi asunnon hankinnasta aiheutuneita pääomakuluja.

Ehdotetun 4 momentin mukaan Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä olisi 126 euroa kuukaudessa, jossa on korotusta 37, 13 euroa (+ 42 %). Euromäärää on tarkistettu toteutuneen kustannuskehityksen perusteella. Nykyisin summa on 88,87 euroa kuukaudessa.

Ehdotetun 5 momentin mukaan ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 296 euroa kuukaudessa, jossa on korotusta 41 prosenttia. Ulkomailla vuokralla asuvat ja opiskelevat saisivat kiinteän asumislisän kuten nykyisin. Euromäärä (210 e/kk) on ollut sama vuodesta 2005, joten sitä on tarpeen tarkistaa toteutuneen kustannuskehityksen perusteella. Asumislisä olisi sama kuin asumislisän enimmäismäärä pääkaupunkiseudulla.

Ehdotetun 6 momentin mukaan opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta. Säättely vastaa sisällöltään ennen opiskelijoiden asumistukeen siirtoa voimassa ollutta säätelyä.

Ehdotetun 7 momentin mukaan edellä 2-5 momenteissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin. Asumislisän euromäärät on perusteltua sitoa samaan indeksiin kuin muutkin opintotuen euromäärät eli kansaneläkeindeksiin, jotta tuen määrää voitaisiin tarkistaa toteutuneen kustannuskehityksen perusteella.

7.2 Laki yleisestä asumistuesta

4 §. Ruokakunta. Pykälässä säädetään ruokakunnan käsitteestä. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään uusi 5 momentti opiskelijoiden siirtyessä opintotuen asumislisän piiriin. Lisäksi pykälän 2 momenttiin lisättäisiin viittaus 5 momenttiin. Tarkoitus on, että ruokakuntaan voi kuulua opiskelija, jos hän joutuu hankkimaan asunnon opiskelua varten toiselta paikkakunnalta ja saa siihen asumislisää. Siten esitetään, että 1 momentissa tarkoitettuun ruokakuntaan ei kuulu opiskelija, joka opintotukilain (65/1994) 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos asumislisä on myönnetty opiskelijan toisella paikkakunnalla olevaa asuntoa varten. Muilta osin pykälä vastaa voimassa olevaa säätelyä.

8 §. Oikeus asumistukeen. Pykälässä säädetään yleisen asumistuen myöntämisen perusteista. Pykälän 2 momentissa säädetään tilanteista, joissa asumistukea ei myönnetä. Ehdotetun uuden ensimmäisen kohdan mukaan asumistukea ei myönnetä opiskelijalla, joka opintotukilain 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos opiskelija tämän lain 4 §:n 5 momentin mukaan luetaan asumistukea saavaan ruokakuntaan. Ehdotetun toisen kohdan mukaan asumistukeen ei myönnetä opiskelijalla, jolla on oikeus maksuttomaan asuntoon oppilaitoksen puolesta. Myös-

kään opintotukilain mukaan asumislisään ei ole oikeutta opiskelijalla, jolla on oikeus maksuttomaan asuntolapaikkaan, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan. Pätevänä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi sitä, että opiskelija on jo ennen opintojen alkamista asunut itsenäisesti vakituksessa asunnossa, jossa hän voi asua myös opiskeluaikojen tai sitä, että maksuttomaan opiskelupaikkaan on oikeus vain arkipäivinä. Momentin nykyinen toinen kohta siirtyy kolmanneksi kohdaksi ja kolmas kohta neljänneksi kohdaksi, mutta niiden sisältö ei muutu.

8 a §. Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus asumistukeen. Ehdotuksen mukaan pykälässä säädettäisiin, että tätä lakia sovelletaan Ahvenanmaan maakunnan maakuntalain mukaiseen asumislisään samalla tavalla kuin opintotukilain 14 §:n mukaiseen asumislisäänsikin. Voimassa olevassa pykälässä säädetään nykyisin Ahvenanmaan maakuntalain mukaiseen asumislisään oikeutettu opiskelijan oikeudesta yleiseen asumistukeen. Ehdotetun muutoksen myötä luovutaan päällekkäisestä säätelystä.

9 §. Hyväksyttävät enimmäisasumismenot. Pykälässä säädetään siitä, mitkä asumismenot otetaan huomioon asumistukea laskettaessa. Ehdotetussa 4 momentissa säädetään asumismenojen jakamisesta silloin, kun asunnossa asuu opiskelija, joka opintotuen asumislisään oikeutettuna ei kuulu asumistukiruokakuntaan. Momentti ehdotetaan lisättäväksi opiskelijoiden siirtyessä opintotuen asumislisän piiriin. Muilta osin pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa pykälää.

20§. Asumistuen saajan ilmoitusvelvollisuus. Pykälässä säädetään tiedoista, joista asumistuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle. Pykälän 1 momentissa on kysymys lähinnä tietojen ilmoittamisesta sellaisista olosuhteiden muutoksista, jotka voivat aiheuttaa tuen tarkistamisen. Lisäksi asumistuen saajan tulee ilmoittaa tiedot, joiden perusteella voidaan arvioida ovatko tuen saamisen edellytykset edelleen olemassa.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän lisättäisiin uusi 11 kohta, jossa säädetään ruokakuntaan kuuluvalle henkilölle syntyvästä oikeudesta opintotukilain mukaiseen asumislisään. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi uusi 12 kohta, jossa säädetään velvollisuudesta ilmoittaa samassa asunnossa asuvan opiskelijan asumislisäoikeuden päättymisestä. Muilta osin pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa pykälää.

27§. Asumistuen tarkistamisen edellytykset. Pykälän 1 momentissa säädetään asumistuen säännöllisistä vuositarkistuksista ja pykälän 2 momentissa kesken tukikauden tehtävästä tarkistamisesta, kun ruokakunnan olosuhteissa on tapahtunut tarkistukseen johtava muutos (välitarkistus).

Pykälän 2 momentin 5 kohdan perusteella asumistuki tarkistetaan, jos ruokakuntaan kuuluva, samassa asunnossa asuva henkilö aloittaa opinnot, joiden perusteella hän on oikeutettu opintotukilain mukaiseen asumislisään tai hän muutoin tulee oikeutetuksi asumislisään taikka jos samassa asunnossa asuvan opiskelijan oikeus asumislisään päättyy. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että momenttiin lisättäisiin 5 kohta opiskelijoiden siirtyessä opintotuen asumislisän piiriin. Muilta osin pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa pykälää.

28 §. Tarkistamisen ajankohta. Pykälässä säädetään, mistä ajankohdista lukien 27 §:ssä tarkoitettu tarkistus tehtäisiin. Lain 27 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisättäisiin 5 kohta opiskelijoiden siirtyessä opintotuen asumislisän piiriin. Ehdotuksen mukaan asumistuki tarkistetaan 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa 5 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, josta oikeus asumislisään alkaa tai sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona oikeus asumislisään päättyy. Muilta osin pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa pykälää.

8 Voimaantulo

Esityksessä ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2025.

9 Toimeenpano ja seuranta

Opintotukilain 8 §:n mukaan opintotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriölle. Opintotukilain mukaiset toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos yhteistyössä oppilaitosten kanssa. Opintotukea koskevan ratkaisun tekee ja päätöksen antaa Kansaneläkelaitos. Opintotukilain voimassa olevien säännösten mukaisesti Kansaneläkelaitos vastaisi esityksessä ehdotettujen muutosten toimeenpanosta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa ja arvioi ehdotettujen muutosten vaikutuksia ja toimivuutta yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa

10 Suhde muihin esityksiin

10.1 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuotta 2025 koskevaan talousarvioesitykseen ja tarkoitettu käsiteltäväksi täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä.

10.2 Suhde muihin esityksiin

Hallitus antaa eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lain muuttamisesta. Esitykseen sisältyy varallisuusharkinnan palauttaminen asumistuen määräytymisperusteisiin. Esitetyt muutokset pienentäisivät niiden yleistä asumistukea saavien opiskelijakotitalouksien käytettävissä olevia tuloja, joilla on nettovarallisuutta enemmän kuin laissa määriteltävät rajat. Valtiontaloudelliset arviot varallisuusharkinnasta on tehty vuoden 2026 tilanteessa, jossa opiskelijat on siirretty opintotuen asumislisän piiriin. Opiskelijoiden osalta muutos vaikuttaa vain osittain vuonna 2025. Lisäksi arvioissa on otettu huomioon ehdotettu kuuden kunnan siirtäminen kuntaryhmä III.

Esitysten yhteisenä tavoitteena on toteuttaa julkisiin menoihin asetettuja säästötavoitteita ja esitysten valtiontaloudelliset vaikutukset on arvioitu siten, että molemmat esitykset toteutuvat.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistellut hallitusten esitysten yhteisvaikutusten arviointia. Arviointi on käytettävissä hallituksen esityksiin sisältyvien vaikutusarviointien täydentäjänä.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltö ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa ihmisiä tai ihmisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Yhdenvertaisuussäännös ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Yhdenvertaisuusnäkökohdilla on merkitystä sekä myönnettäessä lailla etuja ja oikeuksia ihmisille että asetettaessa

heille velvollisuuksia. Toisaalta lainsäädännöllä on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (HE 309/1993 vp, s. 42—43, ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Perustuslain 6 §:n 1 momentin yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjäntäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotetuilla säännöksillä edistetään opiskelijoiden toimeentuloedellytyksiä ja turvataan päätoimista opiskelua.

Julkisen vallan on perustuslain 16 §:n 2 momentin perusteella turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden estämättä. Säännöksellä on julkiselle vallalle asetettu yleinen velvollisuus huolehtia muun muassa siitä, että varattomuus ei estä opetuksen saamista (HE309/1993 vp, s. 64/I ja PeVL 14/2003 vp, s. 2/I). Oikeus saada muuta kuin perusopetusta varattomuuden estämättä on turvattava sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään. Sääntelyvaraus edellyttää oikeuden turvaamista koskevien säännösten antamista lain tasolla, mutta jättää sääntelyn tarkemman sisällön lainsäätäjän harkintavaltaan (PeVM 10/1998 vp, s. 12/I ja PeVL 14/2003 vp, s. 2/I).

Opintotukea koskeva lainsäädäntö täyttää perustuslakivaliokunnan mukaan omalta osaltaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa säädettyä toimeksiantoa (ks. PeVL 6/2015 vp, PeVL 26/2013 vp ja PeVL 14/2003 vp). Opiskelijoiden osalta asumisen tukemista koskeva sääntely on merkityksellistä mainitun perustuslain säännöksen kannalta riippumatta asumisen tukemiseen valitusta järjestelmästä ja sen sääntelytavasta. (PeVL 59/2016 vp))

Asumisen tukea koskevalla sosiaaliturvalla on perusoikeuksien kannalta merkitystä myös perustuslain 19 §:n 4 momentin kannalta (PeVL 17/2014 vp ja PeVL 10/2011 vp). Säännöksen mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen oma-toimista järjestämistä. Julkinen valta toimeenpanee tätä perustuslain mukaista toimintavelvoitetta muun muassa asumistukijärjestelmän kautta. Yleisesti ottaen asumistuki on merkityksellinen myös perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettun perustoimeentulon turvan ja 1 momentin mukaisen välttämättömän toimeentulon ja huolenpidon kannalta (PeVL 14/2014 vp ja PeVL 10/2011 vp).

Nyt käsillä olevassa sääntely-yhteydessä merkitykselliseksi muodostuu sääntelyn suhde perustuslain 16 §:n 2 momenttiin. Perustuslain 19 §:n 2 momentissa tarkoitettu perustoimeentulon turva on voimassa olevasta sosiaalilainsäädännöstä sinänsä riippumaton eikä siten kiinnity suoraan tiettyihin olemassa oleviin etuusjärjestelyihin (ks. HE 309/1993 vp, s. 70/II ja PeVM 25/1994 vp, s. 10/II). Perustuslain 19 §:stä ei siten myöskään johdu estettä sille, että asumiseen liittyvien etuuksien saajaryhmä siirtyy yhdestä etuusjärjestelmästä toiseen. Sääntelyn arvioinnissa merkitystä on kuitenkin sillä, millaiseksi tuensaajien asema muodostuu muutoksen myötä. (PeVL 59/2016 vp)

Perustuslain 16 §:n 2 momentti tai perustuslain 19 § ei sellaisenaan turvaa opintososiaalisten etuuksien säilymistä nimenomaan nykytasolla tai edellytä korottamista yleisen kustannustason mukaisesti (ks. esim. PeVL 6/2015 vp, s. 2). Sosiaalisten oikeuksien mitoituksessa lainsäätäjälle asetetun toimintavelvoitteen luonteen mukaista on, että sosiaaliturvaa suunnitellaan ja kehitetään yhteiskunnan taloudellisten voimavarojen mukaisesti ja että kansantalouden ja julkisen talouden tila voidaan ottaa huomioon mitoittaessa sellaisia etuuksia, jotka julkinen valta välittömästi rahoittaa (ks. esim. PeVL 34/1996 vp, s. 2—3 ja PeVL 6/2009 vp, s. 8). Perustuslaki-

valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon (ks. PeVM 25/1994 vp ja esim. PeVL 25/2012 vp ja PeVL 44/2014 vp). (PeVL 59/2016 vp)

Perustuslakivaliokunta on aikaisemmin (PeVL 17/2014 vp, s. 3/I) kiinnittänyt huomiota kuitenkin myös siihen, että asumistuen alentuminen esimerkiksi 100 eurolla kuukaudessa voi pienituloiselle ruokakunnalle olla merkittävä muutos, joka voi vaikeuttaa tai estää ruokakuntaa jatkamasta asumista nykyisessä asunnossa. Myös nyt käsillä olevalla muutoksella on tällaisia vaikutuksia. Perusoikeuksien toteutumisen kannalta voi olla perustellumpaa olisi, että muutoksen voimaantuloa porrastettaisiin niiden tuensaajien osalta, joita merkittävät tuen alentumiset koskevat.

Ehdotetulla sääntelyllä on merkitystä myös perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n kannalta. Perustuslain 6 §:n mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan minkään henkilöön liittyvän syyn perusteella. Esitys lisää yhdenvertaisuutta siten, että samassa taloudellisessa tilanteessa olvien opiskelijoiden opintotuki ja asumistuki määräytyy jatkossa samanlaisin perustein. Lähtökohtaisesti asumislisä on jatkossa yksilökohtainen etuus.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen kannan mukaan valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon (ks. PeVM 25/1994 vp, s. 10/II, ja esim. PeVL 25/2012 vp ja PeVL 44/2014 vp). Tällöinkään sääntely ei saa kokonaisuutena arvioiden vaarantaa perustuslaissa turvattun perusoikeuden toteutumista (PeVL 10/2015 vp).

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettuun lakiin ei sisälly sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus katsoo, että ehdotettu laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Asiasta on kuitenkin niin harkittaessa syytä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Muiden kuin lasta huoltavien opiskelijoiden siirtämisestä yleisen asumistuen piiristä asumislisän piiriin säädettäisiin lain tasolla ja yksiselitteisesti, joten lailla säätämisen sekä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vaatimusten voidaan katsoa toteutuvan.

Edellä mainituilla perusteilla hallitus katsoo, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

1.

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opintotukilain (65/1994) 14 §:ää sellaisena kuin se on laissa 1213/2019 ja
lisätään lakiin uusi 14 a §, seuraavasti:

14 §

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa, asumisoikeusasunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa;
- 3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa;
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan; taikka
- 5) saa eläkkeensaaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalla. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään.

14 a §

Asumislisän määrä

Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suurusista kuukausittaisista asumismenoista.

Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon:

- 1) 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kauniainen tai Vantaa;

2) 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula, ja Vihti;

3) 270 euron osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta tai Ahvenanmaan kunta.

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 126 euroa kuukaudessa.

Ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 296 euroa kuukaudessa.

Opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

Edellä 2-5 momenteissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Liikunta-, urheilu- ja nuorisoministeri Sandra Bergqvist

2.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 4, 8 §:n 2 momentti, 8 a, 20, 27 §:n 2 momentti ja 28 § ja lisätään 9 §:n uusi 4 momentti, sellaisina kuin niistä on 4 §:n 2 momentti, 20 §, ja 28 § laissa 1153/2016, 8 §:n 2 momentti ja 9 § laissa 1241/2023, 8 a § laissa 479/2017, 27 § laissa 1143/2017, seuraavasti:

4 §

Ruokakunta

Samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt kuuluvat samaan ruokakuntaan. Eri ruokakuntaan kuuluvat henkilöt, jotka hallitsevat osaa asunnosta erillisen vuokrasopimuksen tai sitä vastaavan hallintasopimuksen perusteella tai jotka on hoitosopimuksella sairauden tai vamman perusteella sijoitettu ruokakunnan hoidettaviksi. Tässä laissa asumistuen saajalla tarkoitetaan kaikkia ruokakunnan jäseniä.

Samaan ruokakuntaan kuuluvat aina samassa asunnossa asuvat aviopuolisot tai avopuolisot, heidän alaikäiset lapsensa sekä keskenään suoraan etenevässä tai takenevässä polvessa olevat sukulaiset, jollei 5 momentista muuta johdu. Tässä momentissa tarkoitettuihin sukulaisiin rinnastetaan myös ottolapset ja lastensuojelulain (417/2007) 81 §:ssä tarkoitettut yksityisesti sijoitetut lapset.

Jos aviopuolisot asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään eikä heillä ole yhteistä taloutta, heitä ei lueta samaan ruokakuntaan kuuluviksi.

Ruokakuntaa edustaa asunnonhaltija tai hänen puolionsa, yhteisöruokakunnan valtuuttama henkilö taikka se, jonka nimissä erillinen vuokrasopimus tai sitä vastaava hallintasopimus on.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun ruokakuntaan ei kuulu opiskelija, joka opintotukilain (65/1994) 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos asumislisä on myönnetty opiskelijan toisella paikkakunnalla olevaa asuntoa varten.

8 §

Oikeus asumistukeen

Tämän lain mukaista asumistukea ei myönnetä:

- 1) opiskelijalle, joka opintotukilain 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos opiskelija tämän lain 4 §:n 4 momentin mukaan luetaan asumistukea saavaan ruokakuntaan;
- 2) opiskelijalle, jolla on oikeus maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta;

- 3) kahden henkilön avio- tai avopuolisoista muodostuvalle ruokakunnalle, johon kuuluvalla on oikeus eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n perusteella eläkkeensaajan asumistukeen, tai
- 4) ruokakunnalle, jonka ainoalla tai kaikilla jäsenillä on oikeus 2 kohdassa tarkoitettuun eläkkeensaajan asumistukeen.
-

8 a §

Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus asumistukeen

Mitä tässä laissa säädetään opintotukilain 14 §:n mukaisesta asumislisästä, sovelletaan myös opintotuesta annetun Ahvenanmaan maakuntalain (Landskapslag 2006:71 om studiestöd) mukaiseen asumislisään.

9 §

Hyväksyttävät asumismenot

Jos samassa asunnossa asuu 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu opiskelija, joka ei kuulu ruokakuntaan, luetaan asumistukea määrättäessä ruokakunnan asumismenoiksi ruokakunnan jäsenten lukumäärää vastaava osuus asunnon asumismenoista, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

20 §

Asumistuen saajan ilmoitusvelvollisuus

Asumistuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

- 1) avioliiton solmimisesta ja avioliiton purkautumisesta;
- 2) avoliittoon menemisestä ja avoliiton päättymisestä;
- 3) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärän ja ruokakunnan kokoonpanon muuttumisesta;
- 4) ruokakunnan asunnosta pois muutosta ja asunnon vaihtumisesta;
- 5) ruokakunnan asumismenojen alentumisesta vähintään 50 euroa kuukaudessa;
- 6) ruokakunnan jatkuvien kuukausitulojen nousemisesta vähintään 400 euroa kuukaudessa;
- 7) ruokakuntaan kuuluvalla henkilölle syntyvästä oikeudesta eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen;
- 8) alivuokralaisen ottamisesta ja alivuokralaisen pitämisestä luopumisesta;
- 9) ruokakunnan käytössä olevan asunnon hallintamuodon muuttumisesta;
- 10) ruokakuntaan kuuluvan henkilön ulkomaille muutosta ja ulkomaille oleskelusta.
- 11) ruokakuntaan kuuluvalla henkilölle syntyvästä oikeudesta opintotukilain mukaiseen asumislisään;
- 12) samassa asunnossa asuvan opiskelijan asumislisäoikeuden päättymisestä.

27 §

Asumistuen tarkistamisen edellytykset

Asumistukea on tarkistettava myös, jos:

- 1) ruokakunnan jatkuvat kuukausitulot ovat nousseet vähintään 400 euroa tai alentuneet vähintään 200 euroa;
 - 2) 9 §:ssä tarkoitetut ruokakunnan maksamat asumismenot muuttuvat vähintään 50 euroa kuukaudessa;
 - 3) ruokakunta vaihtaa asuntoa tai asunnon hallintamuoto muuttuu; tai
 - 4) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärä tai ruokakunnan kokoonpano muuttuu pysyvästi, ruokakunta ottaa alivuokralaisen tai luopuu alivuokralaisen pitämisestä.
 - 5) jos ruokakuntaan kuuluva, samassa asunnossa asuva henkilö aloittaa opinnot, joiden perusteella hän on oikeutettu opintotukilain mukaiseen asumislisään tai hän muutoin tulee oikeutetuksi asumislisään taikka jos samassa asunnossa asuvan 4 §:n 5 momentissa tarkoitetun opiskelijan oikeus asumislisään päättyy.
-

28 §

Tarkistamisen ajankohta

Asumistuki tarkistetaan 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa:

- 1) 1 kohdan nojalla sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka 1 päivästä kohdassa tarkoitettu tulojen muutos on voimassa;
- 2) 2 ja 3 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, josta muuttuneita tai uusia asumismenoja maksetaan koko kuukaudelta;
- 3) 4 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, jonka 1 päivästä kohdassa tarkoitettu olosuhteiden muutos on voimassa; tai
- 4) 5 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, josta oikeus asumislisään alkaa tai sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona oikeus asumislisään päättyy

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Petteri Orpo

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan opintotukilain (65/1994) 14 §:ää sellaisena kuin se on laissa 1213/2019 ja lisätään lakiin uusi 14 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Asumislisä

Asumislisä

Asumislisään on oikeutettu Ahvenanmaan maakunnassa tai ulkomailla vuokralla asuva ja opiskeleva opiskelija, jolla on asumismenoja. Asumislisän määrä on 210 euroa kuukaudessa.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu Ahvenanmaan maakunnassa tai ulkomailla vanhempansa luona tai vanhempansa tai puolisonsa omistamassa asunnossa;
- 2) asuu Ahvenanmaan maakunnassa yhdessä oman tai puolisonsa lapsen kanssa;
- 3) saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Suomessa kansanopistossa tai liikunnan koulutuskeskuksessa taikka Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa maksullisella linjalla opiskeleva, oppilaitoksen asuntolassa asuva opiskelija on oikeutettu asumislisään, jonka määrä on 88,87 euroa kuukaudessa.

Asumislisään on oikeutettu opiskelija, joka asuu vuokra-asunnossa, asumisoikeusasunnossa tai muussa asumiseen soveltuvassa majoituksessa.

Asumislisään ei kuitenkaan ole oikeutettu opiskelija, joka:

- 1) asuu vanhempansa luona;*
- 2) asuu samassa asunnossa oman tai puolisonsa lapsen kanssa;*
- 3) asuu puolisonsa omistamassa asunnossa;*
- 4) olisi oikeutettu maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei ole erityisen painavia syitä sille, että opiskelija ei voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan; taikka*
- 5) saa eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) mukaista asumistukea tai*

asuu samassa asunnossa mainitun lain mukaista asumistukea saavan puolisonsa kanssa.

Sen estämättä, mitä 1 momentin 2 ja 5 kohdassa säädetään, opiskelijalle voidaan kuitenkin myöntää asumislisä sellaisen asunnon asumismenoihin, joka on vuokrattu opiskelun vuoksi ja sijaitsee muulla paikkakunnalla kuin perheen vakituinen asunto.

Ulkomailla opiskelevalle myönnetään asumislisää samoin edellytyksin kuin Suomessa opiskelevalle. Ulkomailla opiskelevalla ja asuvalla on kuitenkin oikeus asumislisään sen estämättä, mitä 1 momentin 2 kohdassa säädetään.

14 a §

Asumislisän määrä

Asumislisän määrä on enintään 80 prosenttia kuukausivuokrasta, käyttövastikkeesta taikka niihin rinnastettavista vuokrasopimuksen tai asumisoikeussopimuksen mukaisista kiinteän suuruisista kuukausittaisista asumismenoista.

Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon:

- 1) 370 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Espoo, Helsinki, Kaunianen tai Vantaa;*
- 2) 310 euron ylittävältä osalta, kun opiskelijan asuinkunta on Hyvinkää, Hämeenlinna, Joensuu, Jyväskylä, Järvenpää, Kerava, Kirkkonummi, Kuopio, Lahti, Lohja, Nokia, Nurmijärvi, Oulu, Porvoo, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Seinäjoki, Sipoo, Siuntio, Tampere, Turku, Tuusula, ja Vihti;*
- 3) 270 euron osalta, kun opiskelijan asuinkunta on muu kuin 1 tai 2 kohdassa mainittu kunta tai Ahvenanmaan kunta.*

Jos opiskelija asuu vanhemmaltaan vuokraamassaan tai vanhempiensa omistamassa asunnossa, asumislisän määrä on enintään 83 euroa kuukaudessa.

Kansanopiston tai liikunnan koulutuskeskuksen maksullisella linjalla opiskelevan, oppilaitoksen asuntolassa asuvan opiskelijan asumislisän määrä on 126 euroa kuukaudessa.

Ulkomailla vuokralla asuvan ja opiskelevan opiskelijan asumislisän määrä on 296 euroa kuukaudessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Opiskelijan osuus asumismenoista saadaan jakamalla koko asunnon asumismenot asukkaiden lukumäärällä, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

Edellä 2-5 momenteissa säädettyjä euromääriä tarkistetaan kunkin lukuvuoden alusta lukien noudattaen, mitä kansaneläkeindeksistä annetussa laissa (456/2001) säädetään. Euromäärät pyöristetään lähimpään senttiin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.... Ensimmäinen 14 §:n 7 momentissa tarkoitettu kansaneläkeindeksistä annetun lain mukainen korotus tehdään 1 päivänä elokuuta 2028.

Laki

yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yleisestä asumistuesta annetun lain (938/2014) 4, 8 §:n 2 momentti, 8 a, 20, 27 §:n 2 momentti ja 28 § ja lisätään 9 §:n uusi 4 momentti, sellaisina kuin niistä on 4 §:n 2 momentti, 20 §, ja 28 § laissa 1153/2016, 8 §:n 2 momentti, 8 a § laissa 479/2017 ja 9 § laissa 1241/2023, 27 § laissa 1143/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Ruokakunta

Ruokakunta

Samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt kuuluvat samaan ruokakuntaan. Eri ruokakuntaan kuuluvat henkilöt, jotka hallitsevat osaa asunnosta erillisen vuokrasopimuksen tai sitä vastaavan hallintasopimuksen perusteella tai jotka on hoitosopimuksella sairauden tai vamman perusteella sijoitettu ruokakunnan hoidettaviksi. Tässä laissa asumistuen saajalla tarkoitetaan kaikkia ruokakunnan jäseniä.

Samaan ruokakuntaan kuuluvat aina samassa asunnossa asuvat aviopuolisot tai avopuolisot, heidän alaikäiset lapsensa sekä keskenään suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevat sukulaiset. Tässä momentissa tarkoitettuihin sukulaisiin rinnastetaan myös ottolapset ja lastensuojelulain (417/2007) 81 §:ssä tarkoitettut yksityisesti sijoitetut lapset.

Jos aviopuolisot asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään eikä heillä ole yhteistä taloutta, heitä ei lueta samaan ruokakuntaan kuuluviksi.

Ruokakuntaa edustaa asunnonhaltija tai hänen puolisonsa, yhteisöruokakunnan valtuuttama henkilö taikka se, jonka nimissä erillinen vuokrasopimus tai sitä vastaava hallintasopimus on.

Samassa asunnossa pysyvästi asuvat henkilöt kuuluvat samaan ruokakuntaan. Eri ruokakuntaan kuuluvat henkilöt, jotka hallitsevat osaa asunnosta erillisen vuokrasopimuksen tai sitä vastaavan hallintasopimuksen perusteella tai jotka on hoitosopimuksella sairauden tai vamman perusteella sijoitettu ruokakunnan hoidettaviksi. Tässä laissa asumistuen saajalla tarkoitetaan kaikkia ruokakunnan jäseniä.

Samaan ruokakuntaan kuuluvat aina samassa asunnossa asuvat aviopuolisot tai avopuolisot, heidän alaikäiset lapsensa sekä keskenään suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa olevat sukulaiset, *jollei 5 momentista muuta johdu*. Tässä momentissa tarkoitettuihin sukulaisiin rinnastetaan myös ottolapset ja lastensuojelulain (417/2007) 81 §:ssä tarkoitettut yksityisesti sijoitetut lapset.

Jos aviopuolisot asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään eikä heillä ole yhteistä taloutta, heitä ei lueta samaan ruokakuntaan kuuluviksi.

Ruokakuntaa edustaa asunnonhaltija tai hänen puolisonsa, yhteisöruokakunnan valtuuttama henkilö taikka se, jonka nimissä erillinen vuokrasopimus tai sitä vastaava hallintasopimus on.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun ruokakuntaan ei kuulu opiskelija, joka opintotukilain (65/1994) 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos asumislisä on myönnetty opiskelijan toisella paikkakunnalla olevaa asuntoa varten.

8 §

Oikeus asumistukeen

Tämän lain mukaista asumistukea ei myönnetä:

- 1) opiskelijalle, jolla on oikeus maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta, ellei hän erityisestä syystä voi ottaa asuntolapaikkaa vastaan;
- 2) kahden henkilön avio- tai avopuolisoista muodostuvalle ruokakunnalle, johon kuulluvalle on oikeus eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n perusteella eläkkeensaajan asumistukeen;
- 3) ruokakunnalle, jonka ainoalla tai kaikilla jäsenillä on oikeus 2 kohdassa tarkoitettuun eläkkeensaajan asumistukeen.

8 a §

Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus asumistukeen

Asumistukea ei myönnetä opiskelijalle, joka on oikeutettu opintotuesta annetun Ahvenanmaan maakuntalain (landskapslag 2006:71 om studiestöd) mukaiseen asumislisään. Opiskelija, joka on oikeutettu Ahvenanmaan maakuntalain mukaiseen asumislisään, ei myöskään kuulu tämän lain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ruokakuntaan.

Jos samassa asunnossa asuu Ahvenanmaan maakuntalain mukaiseen asumislisään oikeutettu opiskelija, luetaan asumistukea määrättäessä ruokakunnan asumismenoiksi ruokakunnan jäsenten lukumäärää vastaava osuus

8 §

Oikeus asumistukeen

Tämän lain mukaista asumistukea ei myönnetä:

- 1) opiskelijalle, joka opintotukilain 14 §:n mukaan on oikeutettu asumislisään, paitsi jos opiskelija tämän lain 4 §:n 4 momentin mukaan luetaan asumistukea saavaan ruokakuntaan;
- 2) opiskelijalle, jolla on oikeus maksuttomaan asuntolapaikkaan oppilaitoksen puolesta;
- 3) kahden henkilön avio- tai avopuolisoista muodostuvalle ruokakunnalle, johon kuulluvalle on oikeus eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 8 §:n perusteella eläkkeensaajan asumistukeen;
- 4) ruokakunnalle, jonka ainoalla tai kaikilla jäsenillä on oikeus 2 kohdassa tarkoitettuun eläkkeensaajan asumistukeen

8 a §

Ahvenanmaalaisen opiskelijan oikeus asumistukeen

Mitä tässä laissa säädetään opintotukilain 14 §:n mukaisesta asumislisästä, sovelletaan myös opintotuesta annetun Ahvenanmaan maakuntalain (landskapslag 2006:71 om studiestöd) mukaiseen asumislisään.

asunnon asumismenoista, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

Asumistuki tarkistetaan sen kuukauden alusta, josta alkaen hakija tai ruokakuntaan kuuluva tai samassa asunnossa asuva henkilö on oikeutettu saamaan Ahvenanmaan maakuntalain mukaista asumislisää tai sitä kulkautta seuraavan kuukauden alusta, jona asumislisän saaminen päättyy.

Asumistuen hakijan ja saajan tulee ilmoittaa oikeudestaan tai ruokakuntaan kuuluvan tai samassa asunnossa asuvan henkilön oikeudesta Ahvenanmaan maakuntalain mukaiseen asumislisään sekä asumislisäoikeuden päättymisestä.

9 §

Hyväksyttävät asumismenot

9 §

Hyväksyttävät asumismenot

Jos samassa asunnossa asuu 4 §:n 5 momentissa tarkoitettu opiskelija, joka ei kuulu ruokakuntaan, luetaan asumistukea määrättäessä ruokakunnan asumismenoiksi ruokakunnan jäsenten lukumäärää vastaava osuus asunnon asumismenoista, jollei erityisestä syystä hyväksytä muuta jakoperustetta.

20 §

Asumistuen saajan ilmoitusvelvollisuus

Asumistuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

1) avioliiton solmimisesta ja avioliiton purkautumisesta;

2) avioliittoon menemisestä ja avioliiton päättymisestä;

20 §

Asumistuen saajan ilmoitusvelvollisuus

Asumistuen saajan on ilmoitettava Kansaneläkelaitokselle:

1) avioliiton solmimisesta ja avioliiton purkautumisesta;

2) avioliittoon menemisestä ja avioliiton päättymisestä;

Voimassa oleva laki

- 3) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärän ja ruokakunnan kokoonpanon muuttumisesta;
- 4) ruokakunnan asunnosta pois muutosta ja asunnon vaihtumisesta;
- 5) ruokakunnan asumismenojen alentumisesta vähintään 50 euroa kuukaudessa;
- 6) ruokakunnan jatkuvien kuukausitulojen nousemisesta vähintään 400 euroa kuukaudessa;
- 7) ruokakuntaan kuuluvalle henkilölle syntyvästä oikeudesta eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen;
- 8) alivuokralaisen ottamisesta ja alivuokralaisen pitämisestä luopumisesta;
- 9) ruokakunnan käytössä olevan asunnon hallintamuodon muuttumisesta;
- 10) ruokakuntaan kuuluvan henkilön ulkomaille muutosta ja ulkomailla oleskelusta.

27 §

Asumistuen tarkistamisen edellytykset

Asumistukea on tarkistettava myös, jos:

- 1) ruokakunnan jatkuvat kuukausitulot ovat nousseet vähintään 400 euroa tai alentuneet vähintään 200 euroa;

Ehdotus

- 3) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärän ja ruokakunnan kokoonpanon muuttumisesta;
- 4) ruokakunnan asunnosta pois muutosta ja asunnon vaihtumisesta;
- 5) ruokakunnan asumismenojen alentumisesta vähintään 50 euroa kuukaudessa;
- 6) ruokakunnan jatkuvien kuukausitulojen nousemisesta vähintään 400 euroa kuukaudessa;
- 7) ruokakuntaan kuuluvalle henkilölle syntyvästä oikeudesta eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaiseen asumistukeen;
- 8) alivuokralaisen ottamisesta ja alivuokralaisen pitämisestä luopumisesta;
- 9) ruokakunnan käytössä olevan asunnon hallintamuodon muuttumisesta;
- 10) ruokakuntaan kuuluvan henkilön ulkomaille muutosta ja ulkomailla oleskelusta.
- 11) ruokakuntaan kuuluvalle henkilölle syntyvästä oikeudesta opintotukilain mukaiseen asumislisään;
- 12) samassa asunnossa asuvan opiskelijan asumislisäoikeuden päättymisestä.

27 §

Asumistuen tarkistamisen edellytykset

Asumistukea on tarkistettava myös, jos:

- 1) ruokakunnan jatkuvat kuukausitulot ovat nousseet vähintään 400 euroa tai alentuneet vähintään 200 euroa;

Voimassa oleva laki

- 2) 9 §:ssä tarkoitetut ruokakunnan maksamat asumismenot muuttuvat vähintään 50 euroa kuukaudessa;
 - 3) ruokakunta vaihtaa asuntoa tai asunnon hallintamuoto muuttuu; tai
 - 4) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärä tai ruokakunnan kokoonpano muuttuu pysyvästi, ruokakunta ottaa alivuokralaisen tai luopuu alivuokralaisen pitämisestä.
-

28 §

Tarkistamisen ajankohta

Asumistuki tarkistetaan 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa:

- 1) 1 kohdan perusteella sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka 1 päivästä mainitussa kohdassa tarkoitettu tulojen muutos on voimassa;
- 2) 2 ja 3 kohdan perusteella sen kuukauden alusta, josta muuttuneita tai uusia asumismenoja maksetaan koko kuukaudelta;
- 3) 4 kohdan perusteella sen kuukauden alusta, jonka 1 päivästä mainitussa kohdassa tarkoitettu olosuhteiden muutos on voimassa.

Ehdotus

- 2) 9 §:ssä tarkoitetut ruokakunnan maksamat asumismenot muuttuvat vähintään 50 euroa kuukaudessa;
 - 3) ruokakunta vaihtaa asuntoa tai asunnon hallintamuoto muuttuu; tai
 - 4) ruokakuntaan kuuluvien henkilöiden lukumäärä tai ruokakunnan kokoonpano muuttuu pysyvästi, ruokakunta ottaa alivuokralaisen tai luopuu alivuokralaisen pitämisestä.
 - 5) *jos ruokakuntaan kuuluva, samassa asunnossa asuva henkilö aloittaa opinnot, joiden perusteella hän on oikeutettu opintotukilain mukaiseen asumislisään tai hän muutoin tulee oikeutetuksi asumislisään taikka jos samassa asunnossa asuvan 4 §:n 5 momentissa tarkoitettun opiskelijan oikeus asumislisään päättyy.*
-

28 §

Tarkistamisen ajankohta

Asumistuki tarkistetaan 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa:

- 1) 1 kohdan nojalla sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka 1 päivästä kohdassa tarkoitettu tulojen muutos on voimassa;
- 2) 2 ja 3 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, josta muuttuneita tai uusia asumismenoja maksetaan koko kuukaudelta;
- 3) 4 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, jonka 1 päivästä kohdassa tarkoitettu olosuhteiden muutos on voimassa; tai
- 4) *5 kohdan nojalla sen kuukauden alusta, josta oikeus asumislisään alkaa tai sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jona oikeus asumislisään päättyy.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

